

Datum van inontvangstneming : 09/01/2023

Zaak C-691/22

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

9 november 2022

Verwijzende rechter:

Raad van State (België)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

30 juni 2022

Verzoekende partijen:

RTL Belgium SA,
RTL BELUX SA & Cie SECS

Verwerende partij:

Conseil supérieur de l’audiovisuel (CSA)

I. Voorwerp en gegevens van het geding:

- 1 Dankzij de technologische en economische ontwikkelingen op het gebied van televisieomroepactiviteiten zijn er grote audiovisuele concerns ontstaan die zenders aanbieden in andere lidstaten dan die waarin zij zijn gevestigd. Dit heeft onvermijdelijk de vraag doen rijzen welke autoriteit bevoegd is om die zenders te reguleren en aan toezicht te onderwerpen.
- 2 De Europese wetgever heeft in dit kader bepaalde maatregelen genomen om de overgang van de nationale markten naar een gemeenschappelijke markt voor de productie en distributie van programma’s te waarborgen. Hij heeft daartoe een minimumharmonisatieregeling vastgesteld waarin onder meer bepalingen zijn opgenomen betreffende reclame en productplaatsing en betreffende de bescherming van minderjarigen, alsmede bepalingen die het aanzetten tot haat

wegens ras, geslacht, godsdienst of nationaliteit, en discriminatie of het bevorderen van discriminatie op grond van geslacht, ras, nationaliteit, godsdienst of levensbeschouwing verbieden.

- 3 Die regeling past in het kader van het vrij verrichten van diensten en berust met name op het zogeheten land-van-oorsprongbeginsel, op grond waarvan een aanbieder van mediadiensten slechts onder de bevoegdheid van één lidstaat valt. Die lidstaat moet erop toezien dat de televisie-uitzendingen voldoen aan de voorschriften van zijn nationale wetgeving en – voor zover het gaat om gebieden die op Europees niveau zijn geharmoniseerd – van de Europese regeling. Zolang een aanbieder van mediadiensten zich houdt aan de wetgeving van de lidstaat waaronder hij valt, kan hij ongehinderd programma's uitzenden in de Europese Unie, zonder dat er een tweede controle op dezelfde gronden hoeft te worden uitgevoerd in de lidstaten van ontvangst, die de doorgifte op hun grondgebied van audiovisuele mediadiensten uit andere lidstaten niet mogen belemmeren om redenen die binnen de geharmoniseerde gebieden vallen (verbod van dubbele bevoegdheid).
- 4 De thans geldende regeling vloeit voort uit richtlijn 2010/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 10 maart 2010 betreffende de coördinatie van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de lidstaten inzake het aanbieden van audiovisuele mediadiensten (richtlijn audiovisuele mediadiensten) (gecodificeerde versie) (PB 2010, L 195, blz. 1; hierna: „AVMD-richtlijn”), die voorziet in twee uitzonderingen op het land-van-oorsprongbeginsel en in verschillende mechanismen voor overleg tussen lidstaten, en aldus het verbod van dubbele bevoegdheid en de regel dat er geen controle wordt uitgevoerd door de lidstaten van ontvangst, verzacht.
- 5 Zo heeft de AVMD-richtlijn bij wijze van algemene maatregel een contactcomité bij de Europese Commissie ingesteld, dat bestaat uit vertegenwoordigers van de bevoegde autoriteiten van de lidstaten en met name tot taak heeft om bij te dragen tot de daadwerkelijke tenuitvoerlegging van de richtlijn via geregeld overleg over alle praktische toepassingsproblemen. Meer specifiek is in de AVMD-richtlijn tevens bepaald dat een lidstaat van ontvangst – onder voorbehoud van toetsing door de Commissie – maatregelen kan nemen tegen een onder de bevoegdheid van een andere lidstaat vallende aanbieder van mediadiensten, wanneer de door die aanbieder op zijn grondgebied uitgezonden programma's inbreuk maken op de richtlijnbeoordelingen die minderjarigen beogen te beschermen of het aanzetten tot haat verbieden (artikel 3), of wanneer die aanbieder programma's uitzendt vanuit het buitenland met als doel om de meer gedetailleerde of strengere regels van algemeen publiek belang die de lidstaat van ontvangst heeft aangenomen op de door de richtlijn bestreken gebieden, te omzeilen (artikel 4), en er geen wederzijds aanvaardbare oplossing kan worden gevonden door de dialoog aan te gaan met de lidstaat die bevoegd is voor die aanbieder.
- 6 De in het Groothertogdom Luxemburg gevestigde entiteit RTL Group is een van de grootste particuliere groepen die actief zijn op de Europese markt voor

audiovisuele diensten. Zij exploiteert tal van televisiezenders in andere lidstaten, waaronder Nederland en België.

- 7 In het kader van haar activiteiten in België exploiteert zij in het Franstalige gebied en in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad de televisiezenders RTL-TVi, Club RTL en Plug TV, via een vennootschapsgroep die onder meer de vennootschap naar Luxemburgs recht RTL BELUX SA & Cie SECS (hierna: „RTL Belux”) en de vennootschap naar Belgisch recht RTL BELGIUM SA (hierna: „RTL Belgium”) omvat.
- 8 De genoemde zenders worden in België aangeboden op grond van licenties die aan RTL Belux zijn verleend door de Autorité luxembourgeoise indépendante de l’audiovisuel (Luxemburgse onafhankelijke audiovisuele autoriteit; hierna: „ALIA”), die erop toeziet dat de uitzendingen voldoen aan de Luxemburgse wetgeving en aan de Europese regeling. Deze constructie is al jarenlang een bron van tal van gerechtelijke en administratieve procedures, die met name zijn terug te voeren op tussen het Koninkrijk België en het Groothertogdom Luxemburg bestaande verschillen van inzicht over de bevoegde nationale regulerende autoriteit.
- 9 De Luxemburgse autoriteiten en de regering van de Federatie Wallonië-Brussel (destijds „Franse Gemeenschap van België” genaamd), die territoriaal bevoegd is voor audiovisuele zaken, hebben getracht dat conflict op te lossen door op 4 juni 2009 een samenwerkingsprotocol te ondertekenen waarbij de Federatie Wallonië-Brussel heeft aangegeven ervan af te zien enige bevoegdheid of enig toezicht uit te oefenen wat betreft de naleving van de Europese regels door de zenders RTL-TVi, Club RTL en Plug TV, en heeft erkend dat die bevoegdheid en dat toezicht uitsluitend kunnen worden uitgeoefend door de Luxemburgse autoriteiten.
- 10 De Belgische televisiekijkers zijn zich echter met hun klachten over die zenders blijven wenden tot de Conseil Supérieur de l’Audiovisuel (hoge raad voor de audiovisuele sector; hierna: „CSA”), het Belgische zelfstandige bestuursorgaan dat verantwoordelijk is voor de regulering van de audiovisuele sector in de Federatie Wallonië-Brussel en waarvan het optreden wordt geregeld door het gecoördineerd decreet betreffende de audiovisuele mediadiensten van 26 maart 2009 (hierna: „AVMD-decreet”), dat thans bepalingen bevat ter omzetting van de AVMD-richtlijn in het recht van de Federatie Wallonië-Brussel.
- 11 De CSA, die van oordeel was dat het samenwerkingsprotocol van 4 juni 2009 niet volstond om de bevoegdheidskwestie definitief te regelen, heeft het Hof om een duidelijke uitlegging van de regels inzake territoriale bevoegdheid verzocht bij prejudiciële verwijzing van 3 december 2009, die door het Hof echter niet-ontvankelijk is verklaard op grond dat de CSA geen rechterlijke instantie is (arrest van 22 december 2010, RTL Belgium, C-517/09, EU:C:2010:821).

- 12 Daar de CSA de onzekerheid omtrent zijn bevoegdheid niet kon wegnemen, is hij na dat arrest alle klachten van het Belgische publiek over de betrokken zenders gaan doorsturen naar de ALIA. In zijn antwoord aan de betrokken televisiekijkers heeft de CSA wel steeds gepreciseerd dat hun klachten „voorlopig en zonder enige nadelige erkenning van het afstand doen van bevoegdheid” werden doorgestuurd, aangezien „de vraag wie er bevoegd [was] om toezicht uit te oefenen op de drie RTL-zenders die zich richten op de Franstalige gemeenschap van België, niet definitief [was] opgehelderd”, en aangezien het zijn taak is „om alles in het werk te stellen om ervoor te zorgen dat de klachten van televisiekijkers zo snel mogelijk worden beantwoord”.
- 13 De CSA heeft evenwel vastgesteld dat er ondanks het door de ALIA uitgeoefende toezicht nog steeds aanwijzingen waren dat er op de betrokken zenders sprake was van potentieel ernstige en talrijke inbreuken op de Europese regelgeving, en voorts dat hij klachten bleef ontvangen van het Belgische publiek, dat zich nooit tot de Luxemburgse autoriteit wendde. Omdat bovendien de met de ALIA gevoerde discussies niet tot enig tastbaar resultaat leidden, heeft de CSA zich op het standpunt gesteld dat de na het arrest van 22 december 2010 gekozen oplossing niet bevredigend was. Hij heeft daarom op 29 juni 2017 eenzijdig besloten de klachten van het Belgische publiek voortaan zelf te behandelen en dus niet langer door te sturen naar de ALIA.
- 14 Op 15 oktober 2017 heeft de CSA van een Belgische televisiekijker een klacht ontvangen over een op RTL-TV*i* uitgezonden programma waarin onder het mom van humor seksistische boodschappen zouden zijn overgebracht die de gelijkheid tussen mannen en vrouwen ondermijnden.
- 15 De CSA heeft geoordeeld dat RTL Belgium de aanbieder van de mediadienst RTL-TV*i* was, en heeft die onderneming laten weten dat er een onderzoek zou worden ingesteld, en haar uitgenodigd om opmerkingen in te dienen.
- 16 Evenals in 2009 heeft RTL Belgium verklaard dat zij geen enkele redactionele verantwoordelijkheid draagt voor de zender RTL-TV*i* en dat die verantwoordelijkheid berust bij RTL Belux, die de dienstaanbieder in de zin van de AVMD-richtlijn is. RTL Belgium heeft er voorts op gewezen dat RTL Belux krachtens de voor de zender RTL-TV*i* verleende concessies reeds onderworpen was aan het toezicht van de ALIA – en aan dat toezicht onderworpen bleef – en dat die aanbieder op grond van het land-van-oorsprongbeginsel en het verbod van dubbele bevoegdheid dus niet tegelijkertijd onder de bevoegdheid van de CSA kon vallen.
- 17 Bij besluit van 14 juni 2018 heeft de CSA evenwel vastgesteld dat RTL Belgium wel degelijk de aanbieder van de dienst RTL-TV*i* was en onder zijn bevoegdheid viel. De redenering die hij heeft gevolgd om tot dat besluit te komen, was onder meer gebaseerd op de door de Commissie in zaak C-517/09 ingediende opmerkingen en kan worden samengevat als volgt:

- Over de door de ALIA aan RTL Belux verleende concessies heeft de Commissie opgemerkt dat de omstandigheid dat een marktspeler in een lidstaat een licentie of een andersoortige vergunning heeft verkregen, niet noodzakelijkerwijs betekent dat die lidstaat de bevoegde staat in de zin van de AVMD-richtlijn is. Een marktspeler kan de bevoegde staat niet „kiezen” door in die staat een „licentie” aan te vragen, net zomin als een lidstaat ervoor kan „kiezen” om een marktspeler aan zijn nationale rechtsorde te binden door hem simpelweg een „licentie” te verlenen.
- De Commissie heeft voorts in herinnering gebracht dat de lidstaten niet met elkaar kunnen „onderhandelen” over de vraag onder de bevoegdheid van welke staat een dienst aanbieder valt. Welke lidstaat bevoegd is, wordt bepaald door de AVMD-richtlijn, waarvan niet kan worden afgeweken door een tussen lidstaten gesloten samenwerkingsprotocol zoals dat van 4 juni 2009.
- De CSA heeft de klachten van het Belgische publiek over RTL-TVi weliswaar tijdelijk doorgestuurd naar de ALIA, maar nooit afstand gedaan van zijn bevoegdheid ten aanzien van die zender, zoals hij in zijn antwoorden aan de televisiekijkers steeds expliciet heeft vermeld.
- Of een regulerende autoriteit van een lidstaat territoriaal bevoegd is ten aanzien van een audiovisuele mediadienst, moet uitsluitend worden bepaald aan de hand van de in de AVMD-richtlijn vastgestelde criteria en hangt af van de vraag waar de aanbieder van die dienst gevestigd is.
- De aanbieder van mediadiensten is de natuurlijke of rechtspersoon die de redactionele verantwoordelijkheid draagt voor de keuze van de audiovisuele inhoud van de audiovisuele mediadienst en die bepaalt hoe deze wordt georganiseerd. Onder redactionele verantwoordelijkheid wordt het uitoefenen van effectieve controle over de keuze van programma’s en de organisatie ervan verstaan.
- Volgens de Commissie wordt die effectieve controle uitgeoefend door degene die zowel juridisch als feitelijk bevoegd is om in laatste instantie te beslissen over het programmeringsbeleid, om te kiezen welke audiovisuele inhoud al dan niet in de door hem aangeboden dienst wordt opgenomen, en om te bepalen op welke wijze dat geschiedt. De juridische bevoegdheid impliceert dat degene die de effectieve controle uitoefent, daartoe gerechtigd is, terwijl de feitelijke bevoegdheid impliceert dat hij daadwerkelijk in staat is om redactionele beslissingen te nemen, hetgeen onderstelt dat hij over de daarvoor benodigde materiële en personele middelen beschikt en niet slechts louter formeel de door andere personen genomen beslissingen bekrachtigt; zijn rol moet een actieve rol zijn en mag niet beperkt

blijven tot een „negatieve” interventie waarbij illegale inhoud uit de programmering wordt verwijderd.

- RTL Belgium stelt dat die effectieve controle uiteindelijk wordt uitgeoefend door RTL Belux. Zij beroept zich in dit verband op de structuur van RTL Group en op bepaalde binnen het concern gesloten overeenkomsten die deze bevoegdheid toekennen aan die vennootschap.
- De CSA stelt evenwel vast dat de CEO van RTL Belgium in 2012 publiekelijk heeft verklaard dat „RTL zonder twijfel een Belgisch bedrijf [is]”. Op de vraag of Luxemburg „weer de controle had gekregen over RTL Belgium”, heeft die CEO geantwoord: „Geenszins. Alles wat te maken heeft met de redactionele lijn en de inhoud, wordt aangestuurd door Brussel. [De algemeen directeur televisie] en [de algemeen directeur van RTL Belgium] hebben volledige vrijheid wat betreft de inhoud. Luxemburg heeft geen enkele vinger in de pap. Het beste bewijs daarvan is dat er geen enkele persoon met competenties op het gebied van programma’s is om ons te helpen. Het zijn hoofdzakelijk financieel deskundigen en juristen.”
- De CSA stelt in dit verband vast dat in 2016 RTL Belux goed was voor 9 voltijdbanen, terwijl RTL Belgium 426,9 voltijdbanen kende. Voorts blijkt uit het organogram van RTL Belgium dat dit bedrijf onder meer een „directie televisie en informatie”, een „directie informatie en sport” en een „hoofdredacteur” heeft – allemaal functies die essentieel zijn voor het dragen van redactionele verantwoordelijkheid op een hoog managementniveau – en is er in september 2016 een vacature gepubliceerd voor werkzaamheden die bestaan in „het selecteren van fictieprogramma’s”, waarin melding wordt gemaakt van het bestaan van een afdeling programmering en aankoop binnen RTL Belgium.
- De CSA komt op grond daarvan tot de slotsom dat zelfs al zou RTL Belux juridisch gezien bevoegd zijn om in laatste instantie de redactionele beslissingen te nemen, hetgeen niet is aangetoond, zij hoe dan ook niet feitelijk daartoe in staat is. RTL Belgium beschikt daarentegen over de daarvoor benodigde materiële en personele middelen, heeft personen in dienst die bevoegd zijn om dergelijke beslissingen te nemen, en oefent dus effectieve controle uit over zowel de keuze van de programma’s als de organisatie ervan. RTL Belgium is dus de aanbieder van de mediadienst RTL-TV*i* in de zin van het AVMD-decreet en de AVMD-richtlijn.
- Wat de territoriale bevoegdheid betreft, is in artikel 2, § 4, onder a) en b), van het AVMD-decreet bepaald dat wanneer een aanbieder van mediadiensten zijn hoofdkantoor heeft in het Franse taalgebied of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, hij onder de bevoegdheid

van de CSA valt wanneer de plaats waar de redactionele beslissingen betreffende de diensten worden genomen of de plaats waar een aanzienlijk deel van het bij de diensten betrokken personeel werkzaam is, zich in een van die twee gebieden bevindt.

- De CSA stelt vast dat het hoofdkantoor van RTL Belgium zich bevindt in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad en dat de functies die essentieel zijn voor de keuze van de programma's en de organisatie ervan, worden uitgeoefend door personen die in dienst zijn van deze vennootschap en gewoonlijk in het kantoor van deze vennootschap werkzaam zijn. Bijgevolg is de CSA territoriaal bevoegd ten aanzien van RTL Belgium als aanbieder van de mediadienst RTL-TVi.
- 18 Na aldus te hebben vastgesteld dat hij bevoegd was, heeft de CSA ten gronde geoordeeld dat de verweten inbreuk was aangetoond, hetgeen heeft geresulteerd in een waarschuwing aan het adres van RTL Belgium.
- 19 RTL Belgium en RTL Belux vechten dat besluit van 14 juni 2018 aan en vorderen vernietiging ervan bij de Raad van State.
- 20 Behalve de hierboven uiteengezette argumenten herhalen zij verschillende reeds voor de CSA aangevoerde middelen die betrekking hebben op schending van de vrijheid van dienstverrichting, van het land-van-oorsprongbeginsel, van het verbod van dubbele bevoegdheid en van het beginsel van loyale samenwerking, en op niet-inachtneming van de overlegmechanismen waarin de AVMD-richtlijn voorziet. Die middelen zijn door de CSA van de hand gewezen in zijn besluit van 14 juni 2018, maar doen twijfels rijzen bij de Raad van State, die daarom heeft besloten deze twijfels door middel van een prejudiciële verwijzing voor te leggen aan het Hof.

II. Unierecht

Richtlijn 2010/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 10 maart 2010 betreffende de coördinatie van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de lidstaten inzake het aanbieden van audiovisuele mediadiensten

- 21 In overweging 34 van de AVMD-richtlijn wordt verklaard:
- „Om een sterke, concurrerende en geïntegreerde Europese audiovisuele industrie te bevorderen en het pluralisme van de media in de gehele Unie te versterken, dient slechts één enkele lidstaat de rechtsbevoegdheid te hebben over een aanbieder van audiovisuele mediadiensten en dient pluralisme op informatiegebied een fundamenteel beginsel van de Unie te zijn.”
- 22 Voorts staat in overweging 35 van die richtlijn te lezen:

„Het vaststellen van een reeks praktische criteria is bedoeld om door middel van een uitputtende procedure te bepalen dat slechts één lidstaat voor een omroeporganisatie bevoegd is ten aanzien van een aanbieder van mediadiensten in verband met deze richtlijn. Gezien de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie en teneinde gevallen van een bevoegdheidsvacuüm te voorkomen, is het niettemin wenselijk het vestigingscriterium in de zin van de artikelen 49 tot en met 55 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie te vermelden als het uiteindelijke criterium om de bevoegdheid van de lidstaat vast te stellen.”

- 23 In artikel 1, lid 1, onder c) tot en met f) van de AVMD-richtlijn zijn de volgende definities opgenomen:

„1. In deze richtlijn wordt verstaan onder:

[...]

c) ‚redactionele verantwoordelijkheid’: het uitoefenen van effectieve controle over de keuze van programma’s en de organisatie ervan in hetzij een chronologisch schema, in het geval van televisie-uitzendingen, hetzij een catalogus, in het geval van audiovisuele mediadiensten op aanvraag. Redactionele verantwoordelijkheid behelst niet noodzakelijkerwijs een wettelijke aansprakelijkheid voor de inhoud of de aangeboden diensten krachtens het nationale recht;

d) ‚aangebieder van mediadiensten: de natuurlijke of rechtspersoon die de redactionele verantwoordelijkheid draagt voor de keuze van de audiovisuele inhoud van de audiovisuele mediadienst en die bepaalt hoe deze wordt georganiseerd;

e) ‚televisieomroep’ of ‚televisie-uitzending’: (d.w.z. een lineaire audiovisuele mediadienst): een door een aanbieder van mediadiensten aangeboden audiovisuele mediadienst voor het gelijktijdig bekijken van programma’s op basis van een programmaschema;

f) ‚omroeporganisatie’: een aanbieder van mediadiensten die televisie-uitzendingen aanbiedt; [...]”

- 24 Artikel 2, leden 1 tot en met 3, van de AVMD-richtlijn bepaalt het volgende:

„1. Elke lidstaat ziet erop toe dat alle audiovisuele mediadiensten, uitgezonden door onder zijn bevoegdheid vallende aanbieders van mediadiensten, voldoen aan de regels van het rechtsstelsel dat van toepassing is op audiovisuele mediadiensten die bestemd zijn voor het publiek in die lidstaat.

2. In deze richtlijn wordt onder aanbieders van mediadiensten die onder de bevoegdheid van een lidstaat vallen, verstaan:

- a) die welke overeenkomstig lid 3 in die lidstaat gevestigd zijn, of
- b) die waarop lid 4 van toepassing is.

3. In deze richtlijn wordt een aanbieder van mediadiensten geacht in een lidstaat gevestigd te zijn in de volgende gevallen:

- a) de aanbieder van mediadiensten heeft zijn hoofdkantoor in die lidstaat en de redactionele beslissingen betreffende de audiovisuele mediadienst worden in die lidstaat genomen;
- b) indien een aanbieder van mediadiensten zijn hoofdkantoor in een lidstaat heeft, maar de redactionele beslissingen betreffende de audiovisuele mediadiensten in een andere lidstaat worden genomen, wordt die aanbieder van mediadiensten geacht gevestigd te zijn in de lidstaat waar een aanzienlijk deel van het bij de activiteiten van de audiovisuele mediadienst betrokken personeel werkzaam is. Indien in elk van die lidstaten een aanzienlijk deel van het bij de activiteiten van de audiovisuele mediadienst betrokken personeel werkzaam is, wordt de aanbieder van de mediadienst geacht gevestigd te zijn in de lidstaat waar hij zijn hoofdkantoor heeft. Indien in geen van die lidstaten een aanzienlijk deel van het bij de activiteiten van de audiovisuele mediadienst betrokken personeel werkzaam is, wordt de aanbieder van mediadiensten geacht gevestigd te zijn in de lidstaat waar hij het eerst met zijn activiteiten is begonnen overeenkomstig het recht van die lidstaat, mits hij een duurzame en reële band met de economie van die lidstaat onderhoudt;
- c) indien een aanbieder van mediadiensten zijn hoofdkantoor in een lidstaat heeft, terwijl beslissingen betreffende de audiovisuele mediadienst in een derde land worden genomen, of andersom, wordt hij geacht gevestigd te zijn in de betrokken lidstaat, mits een aanzienlijk deel van het bij de activiteiten van de audiovisuele mediadienst betrokken personeel in die lidstaat werkzaam is. [...]"

25 Artikel 3, leden 1 en 2, van de AVMD-richtlijn luidt als volgt:

„1. De lidstaten waarborgen de vrijheid van ontvangst en belemmeren niet de doorgifte op hun grondgebied van audiovisuele mediadiensten uit andere lidstaten om redenen die binnen de door deze richtlijn gecoördineerde gebieden vallen.

2. Met betrekking tot televisie-uitzendingen mogen de lidstaten tijdelijk afwijken van lid 1 wanneer de volgende voorwaarden vervuld zijn:

- a) een televisie-uitzending uit een andere lidstaat vormt een duidelijke, belangrijke en ernstige inbreuk op artikel 27, lid 1 of 2, en/of op artikel 6;

- b) de omroeporganisatie heeft in de voorafgaande twaalf maanden al minstens tweemaal inbreuk op de onder a) bedoelde bepaling(en) gemaakt;
- c) de betrokken lidstaat heeft de omroeporganisatie en de Commissie schriftelijk kennisgegeven van de vermeende inbreuken en van de maatregelen die zij voornemens is te nemen indien een dergelijke inbreuk herhaald zou worden;
- d) overleg met de uitzendende lidstaat en de Commissie heeft niet binnen 15 dagen vanaf de onder c) bedoelde kennisgeving tot een minnelijke schikking geleid, en de vermeende inbreuk duurt voort.

De Commissie beslist binnen twee maanden na de kennisgeving van de door de lidstaat genomen maatregelen over de vraag of die maatregelen verenigbaar zijn met het recht van de Unie. Is de beslissing negatief, dan moet de lidstaat de maatregelen onverwijld beëindigen.”

26 In artikel 4 van die richtlijn staat te lezen:

„1. Het staat de lidstaten vrij om van de onder hun bevoegdheid vallende aanbieders van mediadiensten naleving van strengere of meer gedetailleerde regels te eisen op de gebieden die door deze richtlijn worden gecoördineerd, op voorwaarde dat deze regels met het recht van de Unie stroken.

2. In het geval dat een lidstaat:

- a) op grond van de hem door lid 1 geboden vrijheid strengere of meer gedetailleerde regels van algemeen publiek belang heeft aangenomen, en tevens
- b) van oordeel is dat een onder de bevoegdheid van een andere lidstaat vallende omroeporganisatie een televisie-uitzending aanbiedt die volledig of hoofdzakelijk op zijn grondgebied is gericht,

kan hij contact opnemen met de bevoegde lidstaat teneinde een wederzijds aanvaardbare oplossing voor ondervonden problemen mogelijk te maken. Indien de bevoegde lidstaat daartoe een met redenen omkleed verzoek van de eerstbedoelde lidstaat ontvangt, verzoekt hij de omroeporganisatie de desbetreffende regels van algemeen publiek belang na te leven. De bevoegde lidstaat licht de eerstbedoelde lidstaat binnen de twee maanden in over het gevolg dat aan zijn verzoek is gegeven. Beide lidstaten mogen het bij artikel 29 ingestelde contactcomité vragen de zaak te onderzoeken.

3. De eerstbedoelde lidstaat kan passende maatregelen tegen de betrokken omroeporganisatie nemen indien hij van oordeel is dat:

- a) het resultaat van de toepassing van lid 2 niet bevredigend is, en tevens

- b) de betrokken omroeporganisatie zich in de bevoegde lidstaat heeft gevestigd om de strengere voorschriften op de gebieden die door deze richtlijn worden gecoördineerd en die op haar van toepassing zouden zijn indien zij in de eerstbedoelde lidstaat zou zijn gevestigd te omzeilen.

Dergelijke maatregelen zijn objectief noodzakelijk, worden op niet-discriminerende wijze genomen, zijn geschikt om de beoogde doelstellingen te verwezenlijken en beperken zich tot hetgeen noodzakelijk is om deze te verwezenlijken.

4. Een lidstaat mag slechts maatregelen uit hoofde van lid 3 nemen indien alle volgende voorwaarden vervuld zijn:

- a) hij heeft de Commissie en de lidstaat waarin de omroeporganisatie gevestigd is, in kennis gesteld van zijn voornemen om dergelijke maatregelen te nemen, met opgave van de redenen waarop hij zijn beoordeling heeft gebaseerd, en
- b) de Commissie heeft besloten dat de maatregelen verenigbaar zijn met het recht van de Unie, en in het bijzonder dat de beoordeling van de lidstaat die de in de leden 2 en 3 bedoelde maatregelen neemt, gegrond is.

5. De Commissie neemt binnen drie maanden na de in lid 4, onder a), bedoelde kennisgeving een besluit. Indien de Commissie besluit dat de maatregelen onverenigbaar zijn met het recht van de Unie, ziet de lidstaat in kwestie ervan af de voorgestelde maatregelen te nemen.

6. De lidstaten zorgen er in het kader van hun wetgeving met passende middelen voor dat de onder hun bevoegdheid vallende aanbieders van mediadiensten de bepalingen van deze richtlijn daadwerkelijk naleven.

7. De lidstaten stimuleren co- en/of zelfregulering op nationaal niveau op de door deze richtlijn gecoördineerde gebieden, voor zover hun rechtsstelsels dat toestaan. De betrokken regelingen zijn dusdanig dat zij in brede kring worden aanvaard door de belangrijkste belanghebbenden in de betrokken lidstaten en in effectieve handhaving voorzien.

8. Richtlijn 2000/31/EG is volledig van toepassing, tenzij in deze richtlijn anders is bepaald. Indien een bepaling van richtlijn 2000/31/EG strijdig is met een bepaling van de onderhavige richtlijn, prevaleren de bepalingen van de onderhavige richtlijn, tenzij in de onderhavige richtlijn anders is bepaald.”

27 Artikel 29 van de AVMD-richtlijn luidt als volgt:

„1. Bij de Commissie is er een contactcomité dat bestaat uit vertegenwoordigers van de bevoegde autoriteiten van de lidstaten. Het wordt voorgezeten door een vertegenwoordiger van de Commissie en komt op diens initiatief dan wel op verzoek van een delegatie van een lidstaat bijeen.

2. De taken van het contactcomité zijn:

- a) bijdragen tot de daadwerkelijke tenuitvoerlegging van deze richtlijn via geregeld overleg over alle praktische toepassingsproblemen, inzonderheid met betrekking tot artikel 2, en andere kwesties waarvoor een gedachtewisseling dienstig wordt geacht;
- b) [...] advies uitbrengen over de toepassing van deze richtlijn door de lidstaten;
- c) een forum bieden voor een gedachtewisseling [...];
- d) het resultaat bespreken van het geregelde overleg dat de Commissie voert met vertegenwoordigers van omroeporganisaties, producenten, consumenten, fabrikanten, dienstverrichters, vakbonden en de creatieve milieus;
- e) de uitwisseling van informatie tussen de lidstaten en de Commissie over de toestand en de ontwikkeling van de regelgevende werkzaamheden betreffende audiovisuele mediadiensten bevorderen, rekening houdend met het audiovisueel beleid van de Unie, en met relevante ontwikkelingen op technisch gebied;
- f) zich beraden over sectoriële ontwikkelingen waarover een gedachtewisseling nuttig lijkt.”

28 Ten slotte is in artikel 30 van de AVMD-richtlijn bepaald:

„De lidstaten nemen passende maatregelen om elkaar en de Commissie de informatie te verschaffen die nodig is voor de toepassing van deze richtlijn, en met name de artikelen 2, 3 en 4, met name via hun bevoegde onafhankelijke regulerende organen.”

III. Argumenten van RTL Belgium en RTL Belux

29 RTL Belgium en RTL Belux voeren verschillende internrechtelijke argumenten aan, die niet relevant zijn voor de onderhavige prejudiciële verwijzing. Die argumenten hebben betrekking op de onbevoegdheid van de CSA en op motiveringsgebreken en juridische en feitelijke onjuistheden in het bestreden besluit.

30 RTL Belgium en RTL Belux voeren voorts verschillende voor de onderhavige prejudiciële verwijzing relevante argumenten aan. Die argumenten betreffen

schending van het verbod op beperkingen van de vrijheid van dienstverrichting (artikelen 49 en 56 VWEU), schending van het land-van-oorsprongbeginsel en van het verbod van dubbele bevoegdheid, zoals neergelegd in artikel 2 van de AVMD-richtlijn, niet-inachtneming van de bij deze richtlijn ingevoerde overlegmechanismen, en schending van het beginsel van loyale samenwerking tussen lidstaten (artikel 4, lid 3, VEU).

- 31 In het kader van die relevante argumenten voeren de verzoekende partijen aan dat niet hoeft te worden uitgemaakt of RTL Belux dan wel RTL Belgium de aanbieder van de mediadienst RTL-TVi is, noch of deze zender onder de bevoegdheid van de ALIA dan wel onder die van de CSA valt.
- 32 Ongeacht of het bestreden besluit al dan niet in overeenstemming is met de regels voor het aanwijzen van de bevoegde lidstaat, staat het immers buiten kijf dat de diensten van RTL-TVi reeds onder het toezicht van de ALIA vielen en nog steeds daaronder vallen, en wel op grond van de achtereenvolgende concessies die deze laatste aan RTL Belux heeft verleend en die onlangs nog zijn verlengd tot en met 31 december 2030. Het bestreden besluit heeft dus objectief tot gevolg dat de betrokken diensten aan een dubbele bevoegdheid worden onderworpen, namelijk die van de CSA en die van de ALIA, terwijl dit een situatie is die de AVMD-richtlijn juist beoogt te vermijden.
- 33 RTL Belux en RTL Belgium betogen dat de CSA de oude verschillen van inzicht met betrekking tot de vraag welke autoriteit bevoegd is om regulerend op te treden, niet uit de weg kon ruimen door simpelweg de bevoegdheid van de ALIA te negeren en zichzelf eenzijdig bevoegd te verklaren. De CSA was integendeel verplicht om loyaal met de ALIA samen te werken teneinde een correcte toepassing van het Unierecht, met inbegrip van het land-van-oorsprongbeginsel, te waarborgen.
- 34 In geval van aanhoudende onenigheid over het door de ALIA uitgeoefende toezicht had de CSA de mogelijkheid om gebruik te maken van de in de artikelen 3 en 4 van de AVMD-richtlijn vastgestelde mechanismen, ook al erkent hij dat die bepalingen in casu niet van toepassing zijn.
- 35 In geval van aanhoudende onenigheid met de ALIA over de bevoegdheidsvraag stond het aan de CSA om het advies van de Commissie in te winnen of om zich rechtstreeks dan wel via de Belgische Staat te wenden tot het in artikel 29 van de AVMD-richtlijn bedoelde contactcomité, hetgeen hij heeft nagelaten.
- 36 Indien die mechanismen niet tot een oplossing hadden geleid, had het ten slotte op de weg van de CSA gelegen om, alvorens een besluit te nemen en eenzijdig een onrechtmatige situatie te creëren waarin er sprake is van dubbele bevoegdheid, de bevoegdheid van de ALIA te betwisten door de Luxemburgse rechter te verzoeken de concessies in te trekken. De Luxemburgse rechter had dan eventueel door middel van een prejudiciële verwijzing het Hof kunnen verzoeken om de situatie te verhelderen, en bij aanhoudende verschillen van inzicht over de bevoegdheid

had de CSA zich nog tot de Belgische Staat of de Commissie kunnen wenden met het verzoek om een niet-nakomingsprocedure te starten tegen het Groothertogdom Luxemburg.

- 37 RTL Belux en RTL Belgium beroepen zich in dit verband met name op een arrest van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (Nederland) van 6 augustus 2003 (ECLI:NL:RVS:2003:AI0788) in een met de onderhavige zaak vergelijkbare zaak over dubbele bevoegdheid ten aanzien van de zenders RTL4 en RTL5, die door RTL Group in Nederland worden aangeboden op grond van door de Luxemburgse autoriteiten verleende concessies. De Raad van State (Nederland) heeft geoordeeld dat de Nederlandse regulerende autoriteit niet bevoegd was omdat de betrokken zenders reeds onder de bevoegdheid van de Luxemburgse autoriteiten vielen. Die rechter heeft zijn redenering met name gebaseerd op de arresten van 2 juli 2002, ██████ Internationaler Transport-Service (C-115/00, EU:C:2002:409; hierna: „arrest ██████ Internationaler Transport-Service), en 30 maart 2000, ██████ e.a. (C-178/97, EU:C:2000:169; hierna: „arrest ██████ e.a.”). Meer bepaald heeft hij uit arrest ██████ e.a. afgeleid dat het Hof als oplossing voor een verschil van inzicht tussen instanties van lidstaten als het onderhavige, de mogelijkheid noemt dat de tweede instantie, die zich bevoegd acht, de eerste instantie, die zich eerder bevoegd heeft verklaard, verzoekt om zijn besluit in te trekken, en in het geval van een weigering het geschil voorlegt aan de nationale rechterlijke instanties van de lidstaat waartoe de eerste instantie behoort. Het Hof heeft ook benadrukt dat het de lidstaat waartoe de tweede instantie behoort, in ieder geval vrijstaat om, met behoud van eventuele mogelijkheden om beroep in rechte in te stellen in de lidstaat waartoe de eerste instantie behoort, een niet-nakomingsprocedure in te leiden teneinde het Hof in staat te stellen de vraag welke wetgeving van toepassing is, te onderzoeken.
- 38 RTL Belgium en RTL Belux zijn bijgevolg van mening dat het bestreden besluit noodzakelijkerwijs schending van het beginsel van vrijheid van dienstverrichting oplevert, daar het in strijd is met het land-van-oorsprongbeginsel en met het verbod van dubbele bevoegdheid, en voorts dat de CSA, door die wezenlijke doelstelling van de Unie eenzijdig en zonder voorafgaand overleg in gevaar te brengen, ook in strijd heeft gehandeld met het beginsel van loyale samenwerking tussen lidstaten.
- 39 RTL Belgium en RTL Belux benadrukken tot slot dat het niet aan de Belgische Raad van State is om uit te maken of het Groothertogdom Luxemburg zich wel of niet terecht beschouwt als de lidstaat die bevoegd is ten aanzien van RTL-TV*i*, noch om zich uit te spreken over de rechtmatigheid van de door de ALIA verleende concessies (zie naar analogie arrest van 27 april 2017, ██████ ██████ C-620/15, EU:C:2017:309, punt 49). De Raad van State kan die kwesties niet indirect beslechten door de bevoegdheid van de CSA te bevestigen, omdat hij dan impliciet zou oordelen dat de Luxemburgse autoriteiten niet bevoegd zijn en zich daarmee zou uitspreken over een geschil tussen twee lidstaten over de uitlegging of toepassing van het Unierecht, waartoe hij niet bevoegd is. De Raad van State kan ook niet proberen die vragen incidenteel

beantwoord te krijgen in het kader van een prejudiciële verwijzing, daar die verwijzing juist wegens zijn onbevoegdheid niet-ontvankelijk zou worden verklaard.

- 40 Subsidiair stellen RTL Belgium en RTL Belux niettemin voor om aan het Hof vier prejudiciële vragen voor te leggen, die – behoudens enkele wijzigingen – overeenkomen met de door de Raad van State gestelde vragen.

IV. Argumenten van de Conseil supérieur de l’audiovisuel

- 41 De CSA benadrukt dat het bestreden besluit het vrij verrichten van diensten in geen enkel opzicht belemmert, aangezien de programma’s van RTL-TVi nog steeds zullen kunnen worden uitgezonden in de Federatie Wallonië-Brussel. Hij stelt ook dat hij het land-van-oorsprongbeginsel in acht heeft genomen, waarbij hij erop wijst dat het land van oorsprong uitsluitend moet worden bepaald aan de hand van de in de AVMD-richtlijn vastgestelde criteria, en niet op basis van een door een lidstaat of een marktspeler gemaakte keuze, of op basis van een regel van temporele voorrang waarin de richtlijn niet voorziet.
- 42 De CSA herhaalt dat de door de ALIA verleende concessies niet volstaan om RTL Belux als de aanbieder van de betrokken diensten aan te merken. Het staat RTL Belux uiteraard vrij om die concessies te behouden en om zich vrijwillig aan het toezicht van de ALIA te onderwerpen, indien zij dat wenst, maar dit doet niets af aan het feit dat RTL Belgium de dienstaanbieder in de zin van de AVMD-richtlijn blijft en onder de bevoegdheid van de CSA valt. De CSA ontkent dan ook dat het verbod van dubbele bevoegdheid is geschonden, en benadrukt dat een dergelijke dubbele bevoegdheid ten aanzien van de betrokken zenders hoe dan ook niet abnormaal zou zijn, aangezien de AVMD-richtlijn de afgifte van licenties of administratieve vergunningen niet heeft geharmoniseerd (arrest van 4 juli 2019, Baltic Media Alliance, C-622/17, EU:C:2019:566; hierna: „arrest Baltic Media Alliance”, dat volgens RTL Belux en RTL Belgium niet relevant is omdat het geen betrekking heeft op een zaak waarin er sprake is van dubbele bevoegdheid).
- 43 De CSA betwist voorts het nut, de toepasselijkheid en de noodzaak van de verschillende stappen die RTL Belux en RTL Belgium haar verwijten niet te hebben ondernomen.
- 44 Hij betoogt dat de veelvuldige uitwisselingen die met ALIA hebben plaatsgevonden overeenkomstig artikel 30 van de AVMD-richtlijn, niet tot een bevredigende oplossing hebben geleid, en benadrukt dat die uitwisselingen nog zijn bemoeilijkt doordat de Luxemburgse regering reeds in 2009 de bevoegdheid van de ALIA heeft verdedigd en het thans door RTL Belgium en RTL Belux ingenomen standpunt heeft onderschreven. Voorts wijst de CSA erop dat het bij artikel 29 van de AVMD-richtlijn ingestelde contactcomité zich in 2006 al over de kwestie heeft gebogen, zij het zonder enig tastbaar resultaat.

- 45 De CSA voegt daaraan toe dat hij niet bevoegd was om zich zelf tot dat contactcomité te wenden, daar hij geen vertegenwoordiger heeft in dat comité, en dat de procedure van artikel 29 van de AVMD-richtlijn hoe dan ook niet kon worden gevolgd, aangezien de ondervonden moeilijkheden niet het in die bepaling bedoelde „praktische” karakter hebben. De CSA benadrukt ook dat hij nooit van plan is geweest om te ageren op grond van de artikelen 3 en 4 van de AVMD-richtlijn, die in casu evenmin van toepassing zijn.
- 46 De CSA is tot slot van oordeel dat het niet nodig was om een verzoek tot intrekking van de door de ALIA verleende concessies in te dienen, noch om – rechtstreeks of via de Belgische Staat – rechtsvorderingen in te stellen of een niet-nakomingsprocedure te starten. Volgens de CSA moeten uitsluitend de in de AVMD-richtlijn bedoelde criteria worden toegepast.
- 47 De CSA ontkent dan ook het beginsel van loyale samenwerking op enigerlei wijze te hebben geschonden, en brengt in herinnering dat dit beginsel de lidstaten en hun organen weliswaar verplicht om niet in strijd te handelen met het Unierecht, maar ook van hen verlangt dat zij alle positieve maatregelen nemen die nodig zijn om de effectieve toepassing van dit recht op de aan hen voorgelegde concrete situaties te verzekeren. Door het bestreden besluit te nemen en door RTL Belgium overeenkomstig de in het AVMD-decreet en in de AVMD-richtlijn opgenomen uitputtende lijst met materiële criteria te beschouwen als de aanbieder van de mediadiensten in België, meent de CSA de nuttige werking van het Unierecht te hebben verzekerd.

V. Beoordeling van de Raad van State

- 48 De Raad van State merkt op dat het arrest van de Raad van State (Nederland) van 6 augustus 2003, waarop RTL Belux en RTL Belgium zich beroepen ter rechtvaardiging van de noodzaak om de door de ALIA verleende concessies voor de Luxemburgse rechter aan te vechten en om, in voorkomend geval, de Commissie te raadplegen met het oog op een eventuele niet-nakomingsprocedure, gebaseerd is op de arresten ██████ e.a. en ██████ Internationaler Transport-Service, die betrekking hebben op terreinen die in zekere mate zijn geharmoniseerd.
- 49 In het arrest ██████ Internationaler Transport-Service heeft het Hof zich namelijk gebaseerd op richtlijn 93/89, waarbij de nationale stelsels van belastingheffing op bepaalde bedrijfsvoertuigen zijn geharmoniseerd, om tot het oordeel te komen dat een vervoersondernemer die een van de in die richtlijn bedoelde belastingen reeds heeft betaald in de lidstaat van vestiging, niet mag worden verplicht om die belasting nogmaals te betalen in de lidstaat van ontvangst.
- 50 Het arrest ██████ e.a. heeft betrekking op de E 101-verklaring, die een vermoeden creëert dat de betrokken zelfstandige regelmatig is aangesloten bij de socialezekerheidsregeling van de lidstaat waarin hij is gevestigd, en bindend is voor het bevoegde orgaan van de lidstaat waarin die zelfstandige arbeid verricht.

- 51 De Raad van State merkt evenwel op dat het Hof in het arrest Baltic Media Alliance heeft geoordeeld dat het feit dat de regulerende autoriteit van een lidstaat aan de betrokken persoon een vergunning heeft verstrekt, er weliswaar op kan wijzen dat deze persoon de redactionele verantwoordelijkheid draagt voor de programma's van de aangeboden zender, maar niet doorslaggevend mag zijn, nu de Uniewetgever de afgifte van licenties of administratieve vergunningen voor het aanbieden van audiovisuele mediadiensten in de AVMD-richtlijn niet heeft geharmoniseerd (punt 43).
- 52 Anders dan de E 101-verklaringen waarop het arrest ██████ e.a. betrekking heeft, creëren de aan RTL Belux verleende concessies geen vermoeden en kan uit die concessies niet worden afgeleid dat die onderneming, en niet RTL Belgium, onbetwistbaar de hoedanigheid van dienstaanbieder in de zin van de AVMD-richtlijn heeft.
- 53 Het is volgens de Raad van State dan ook niet boven elke twijfel verheven dat de door het Hof in het arrest ██████ e.a. ontwikkelde beginselen als zodanig ook van toepassing zijn op de verlening van een vergunning door een lidstaat aan een persoon die door die lidstaat – terecht of ten onrechte – als de aanbieder van mediadiensten wordt beschouwd.
- 54 De Raad van State is bovendien van oordeel dat het beginsel van loyale samenwerking niet zo nauwkeurig is gedefinieerd dat er geen twijfel meer kan bestaan over de precieze reikwijdte van de stappen die een regulerende autoriteit eventueel dient te ondernemen wanneer zij, zoals in het onderhavige geval, van oordeel is dat een aanbieder van mediadiensten onder de bevoegdheid valt van de lidstaat waartoe zij behoort, en niet onder die van de lidstaat die concessies voor die diensten heeft verleend.
- 55 De Raad van State is bijgevolg van mening dat de door RTL Belux en RTL Belgium subsidiair voorgestelde prejudiciële vragen, zij het iets anders geformuleerd, moeten worden voorgelegd aan het Hof.

VI. Prejudiciële vragen:

- 1) Moeten artikel 1, lid 1, onder c) tot en met f), en de artikelen 2, 3 en 4 van richtlijn 2010/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 10 maart 2010 betreffende de coördinatie van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de lidstaten inzake het aanbieden van audiovisuele mediadiensten, gelezen in het licht van de in de overwegingen 34 en 35 van deze richtlijn geformuleerde doelstelling om een situatie van dubbele bevoegdheid te vermijden, en van artikel 4, lid 3, VEU en artikel 49 VWEU, aldus worden uitgelegd dat zij zich ertegen verzetten dat een regulerende autoriteit die van oordeel is dat de lidstaat waartoe zij behoort de lidstaat is waar de persoon is gevestigd die moet worden beschouwd als de aanbieder van een mediadienst, een sanctie oplegt aan die persoon wanneer een eerste lidstaat zich reeds bevoegd heeft geacht ten

- aanzien van die audiovisuele mediadienst, waarvoor hij een concessie heeft verleend?
- 2) Moet het in artikel 4, lid 3, VEU (oud artikel 10 EG) verankerde beginsel van loyale samenwerking aldus worden uitgelegd dat het voor de lidstaat die voornemens is om bevoegdheid uit te oefenen met betrekking tot die audiovisuele mediadienst, terwijl een eerste lidstaat die bevoegdheid reeds uitoefent, de verplichting meebrengt om de eerste lidstaat te verzoeken de door hem voor die dienst verleende concessie in te trekken, en om in het geval van een weigering de zaak voor te leggen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie, door ofwel de Europese Commissie te vragen een beroep wegens niet-nakoming tegen de eerste lidstaat in te stellen (artikel 258 VWEU), ofwel zelf een beroep wegens niet-nakoming in te stellen (artikel 259 VWEU), alsook om zich te onthouden van iedere feitelijke handeling of rechtshandeling waarmee uitdrukking wordt gegeven aan het feit dat hij pretendeert bevoegd te zijn ten aanzien van die dienst, tenzij en totdat hij door het Hof van Justitie van de Europese Unie in het gelijk wordt gesteld?
 - 3) Impliceert hetzelfde beginsel noodzakelijkerwijs dat de lidstaat die bevoegdheid wenst uit te oefenen met betrekking tot een audiovisuele mediadienst, terwijl een eerste lidstaat die bevoegdheid reeds uitoefent, verplicht is om, alvorens enige feitelijke handeling of rechtshandeling te verrichten waarmee uitdrukking wordt gegeven aan het feit dat hij pretendeert bevoegd te zijn ten aanzien van die dienst, en ongeacht of de in de tweede vraag bedoelde procedures worden ingeleid,
 - a) de eerste lidstaat te consulteren om, indien mogelijk, tot een gemeenschappelijke oplossing te komen, en/of
 - b) te verzoeken dat de kwestie wordt voorgelegd aan het bij artikel 29 van richtlijn 2010/13 ingestelde contactcomité, en/of
 - c) het advies van de Europese Commissie in te winnen, en/of
 - d) de eerste lidstaat, die een concessie voor die audiovisuele mediadienst heeft verleend, te verzoeken die concessie in te trekken, en in geval van weigering gebruik te maken van de doeltreffende gerechtelijke procedures die in die eerste lidstaat beschikbaar zijn om die weigering om de concessie in te trekken, aan te vechten?
 - 4) Maakt het voor de beantwoording van de tweede en de derde vraag uit dat de autoriteit die belast is met de regulering van de audiovisuele sector, een van de lidstaat waartoe zij behoort te onderscheiden rechtspersoon is, en over andere actiemiddelen beschikt dan die lidstaat?

- 5) Volgt uit artikel 344 VWEU, gelezen in samenhang met artikel 4, lid 3, VEU en richtlijn 2010/13, dat wanneer een eerste lidstaat een concessie heeft verleend voor een audiovisuele mediadienst, een rechterlijke instantie van een tweede lidstaat niet mag oordelen dat de regulerende autoriteit van deze tweede lidstaat zich terecht bevoegd heeft geacht om toezicht uit te oefenen op die dienst, aangezien die rechterlijke instantie daarmee impliciet zou oordelen dat de eerste lidstaat zijn bevoegdheid verkeerd heeft uitgelegd, en indirect uitspraak zou doen in een geschil tussen twee lidstaten over de uitlegging en/of toepassing van het Europees recht? Dient de rechterlijke instantie van die tweede lidstaat zich in een dergelijke situatie ertoe te beperken het besluit van die regulerende autoriteit te vernietigen op grond dat er voor de betrokken audiovisuele mediadienst reeds een concessie is verleend door een eerste lidstaat?